

29 Οκτωβρίου, 1992

(ΔΗΜΗΤΡΙΑΔΗΣ, ΠΟΓΙΑΤΖΗΣ, ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΗΣ, Δ/στές)

ΑΝΔΡΕΑΣ ΣΤΥΛΙΑΝΟΥ ΚΑΙ ΚΥΡΙΑΚΟΣ ΑΝΤΩΝΙΟΥ ΩΣ ΕΚΚΑ-
ΘΑΡΙΣΤΕΣ ΤΟΥ ΣΥΝΕΡΓ. ΠΡ. Ο.Γ.Μ. "ΑΓΡΟΤΕΧΝΙΚΑ"*Εφεσείοντες,*

v.

CYEMS CO LTD,

*Εφεσίβλητων.**(Πολιτική Έφεση Αρ. 7750).*

*Έφεση — Αξιολόγηση μαρτυρίας από το πρωτόδικο Δικαστήριο βασι-
σμένη σε λανθασμένη εκτίμηση έγγραφης μαρτυρίας — Διατάχθηκε
επανεκδίκαση.*

Κατά τα έτη 1979 και 1980, η Συνεργατική Εταιρεία Αγροτέχνι-
κα πώλησε και παρέδωσε στην εφεσίβλητη, δυνάμει τιμολογίων 5
που υπέγραψε η εφεσίβλητη, γεωργικά μηχανήματα αξίας
ΛΚ30.906,820 μιλς. Η εφεσίβλητη πλήρωσε έναντι της συμφωνη-
θείσης αξίας στις 12.4.79 ΛΚ5.000 και παρέμεινε υπόλοιπο
ΛΚ25.906,820 μιλς, με το οποίο η εφεσίβλητη σε κάθε ουσιασθή
χρόνο φαινόταν χρεωμένη στα βιβλία της Αγροτέχνικα. Στις 10
14.2.83 η εφεσίβλητη ζήτησε γραπτώς από την Αγροτέχνικα να βε-
βαιώσει ότι το πιο πάνω ποσό πράγματι οφείλετο από την εφεσί-
βλητη στην Αγροτέχνικα και να επιστρέψει το έγγραφο στην εφεσί-
βλητη, πράγμα το οποίο η Αγροτέχνικα έπραξε. Στις 6.5.80, η
εφεσίβλητη, είχε βεβαιώσει γραπτώς ελεγκτικό οίκο που είχε διορι- 15
σθεί για διεξαγωγή έρευνας σε αριθμό Συνεργατικών Εταιρειών,
μεταξύ των οποίων και η Αγροτέχνικα, ότι την 31.12.79 όφειλε
στην Αγροτέχνικα ΛΚ20.335,310 μιλς.

Στην αγωγή που οι εφεσείοντες κίνησαν εναντίον της εφεσίβλη-
της, σαν εκκαθαριστές της Αγροτέχνικα, για την είσπραξη του πιο 20
πάνω υπολοίπου, η εφεσίβλητη παραδέχθηκε τα πιο πάνω γεγονό-
τα, αλλά πρόβαλε σαν υπεράσπιση τον ισχυρισμό ότι το χρέος της
προς την Αγροτέχνικα είχε στην πραγματικότητα εξοφληθεί, διότι
κατά την περίοδο 1978 έως 1981, η εφεσίβλητη είχε εκτελέσει εργα-
σίες ηλεκτρολογικής φύσεως, αξίας ΛΚ32.763,350 μιλς, σε υπο- 25
στατικά άλλης Συνεργατικής Εταιρείας, της Γεωτέχνικα, και ότι το
πιο πάνω ποσό όφειλαν αλληλεγγύως τόσο η Γεωτέχνικα όσο και η
Αγροτέχνικα και δύο άλλες Συνεργατικές Εταιρείες. Ενώπιον του
πρωτόδικου Δικαστηρίου κατατέθηκε σαν τεμμήριο 11 επιστολή 30
της Γεωτέχνικα προς την εφεσίβλητη, ημερομηνίας 19.8.80, στην
οποία αναφερόταν ότι την εταιρεία Αγροτέχνικα Λτδ είχε παρακα-

5 λέσει την Γεωτέχνικα να κατακρατήσει, κατά την αποπληρωμή του
 χρέους της Γεωτέχνικα προς την εφεσίβλητη, ποσό ΑΚ25.935,310
 μιλς, σαν χρεωστικό υπόλοιπο του λογαριασμού της εφεσίβλητης
 προς την Αγροτέχνικα, και να το εμβάσει στην Αγροτέχνικα, και
 10 εξητείτο προς τούτο η συγκατάθεση της εφεσίβλητης, η οποία
 εδόθη. Καμμία πράξη ή καταχώρηση στα βιβλία της Γεωτέχνικα ή
 της Αγροτέχνικα δεν έγινε δυνάμει της εν λόγω επιστολής. Επί-
 15 σης, κατατέθηκε στο πρωτόδικο Δικαστήριο σαν τεκμήριο 6 επι-
 στολή του δικηγόρου της εφεσίβλητης, ημερομηνίας 5.3.82, η
 οποία στάλθηκε σε απάντηση επιστολής των εκκαθαριστών της
 Αγροτέχνικα με την οποία ζητούσαν επαναβεβαίωση του υφιστά-
 20 μενου χρέους της εφεσίβλητης προς την Αγροτέχνικα, στην οποία
 περιέχονταν οι ίδιοι ισχυρισμοί που προβλήθηκαν στην υπεράστι-
 ση.

15 Το πρωτόδικο Δικαστήριο, αξιολογώντας το Τεκμήριο 11, θεώ-
 ρησε ότι τούτο επιβεβαίωνε τους ισχυρισμούς της εφεσίβλητης
 αναφορικά με τη συνεργασία της με τις τέσσερις Συνεργατικές
 Εταιρείες, και ότι με την χορήγηση της συγκατάθεσης της εφεσί-
 20 βλητης ουσιαστικά το χρέος της προς την Αγροτέχνικα είχε εξο-
 φληθεί. Επίσης θεώρησε ότι το Τεκμήριο 6 ανέτρεπε τον ισχυρι-
 σμό των εφεσειόντων ότι η υπεράσπιση της εφεσίβλητης ήταν
 σκέψη εκ των υστέρων.

Αποφασίσθηκε ότι:

25 (α) Το Τεκμήριο 22 δεν μπορούσε να θεωρηθεί ότι επιβεβαίωνε
 την εκδοχή της εφεσίβλητης, διότι, αν πράγματι υπήρχε ήδη συμ-
 φωνία μεταξύ της εφεσίβλητης και των τεσσάρων Συνεργατικών
 Εταιρειών για αλληλέγγυη εξόφληση της εφεσίβλητης, δεν χρειαζό-
 30 ταν να ζητείται η συγκατάθεση της εφεσίβλητης για την κατακρατή-
 ση του οφειλόμενου από την εφεσίβλητη στην Αγροτέχνικα ποσού
 από την αποπληρωμή του χρέους της Γεωτέχνικα προς την εφεσί-
 βλητη, που ζητήθηκε με το Τεκμήριο 11. Επίσης, η θέση του πρω-
 35 τόδικου Δικαστηρίου, ότι, με την χορήγηση της συγκατάθεσης από
 την εφεσίβλητη, το χρέος της προς την Αγροτέχνικα έπρεπε να θε-
 ωρηθεί σαν εξοφλημένο, ήταν λανθασμένη, διότι δεν είχε γίνει
 στην πράξη πληρωμή του ποσού προς την Αγροτέχνικα.

40 (β) Η αξιολόγηση του Τεκμηρίου 6 από το πρωτόδικο Δικαστή-
 ριο παραγνώριζε το γεγονός ότι αυτό είχε σταλεί σε χρόνο πολύ
 μεταγενέστερο από την παράδοση των μηχανημάτων, και όταν είχε
 ήδη γίνει γνωστό ότι η οικονομική κατάσταση των τεσσάρων εται-
 45 ρειών ήταν επισφαλής με αποτέλεσμα να ήταν αμφίβολο αν η εφε-
 σίβλητη θα μπορούσε να εισπράξει το χρέος της Γεωτέχνικα προς
 αυτήν, και κατά συνέπεια δεν edικαιολογείτο το πρωτόδικο Δικα-
 στήριο να αποδώσει στο τεκμήριο 6 τη σημασία που του απέδωσε.

45 (γ) Με βάση τα πιο πάνω η απόφαση του πρωτόδικου Δικαστη-
 ρίου με την οποία απορρίφθηκε η αγωγή έπρεπε να ανυρρωθεί.
 Επειδή όμως ο λόγος ακύρωσης ήταν ο παραμερισμός του συμπερά-

σματος του πρωτόδικου Δικαστηρίου αναφορικά με την αξιοπιστία της προσαχθείσας μαρτυρίας λόγω της πεπλανημένης αιτιολογίας του, το μόνο Δικαστήριο που ενδεικνυόταν να αποφανθεί ξανά πάνω στο θέμα ήταν το Επαρχιακό Δικαστήριο και γι' αυτό η ορθή θεραπεία ήταν η επανεκδίκαση της υπόθεσης.

5

*Η έφεση επιτράπηκε με έξοδα.
Διατάχθηκε επανεκδίκαση.*

Έφεση.

Έφεση από τους ενάγοντες κατά της απόφασης του Επαρχιακού Δικαστηρίου Λευκωσίας (Αρτεμίδης, Π.Ε.Δ. και Ναθαναήλ, Ε.Δ.) που δόθηκε στις 19 Οκτωβρίου, 1988 (Αρ. Αγωγής 1364/83) με την οποία απορρίφθηκε απαίτησή τους εναντίον των εφεσίβλητων για ποσό £25.906,820 μίλς που αντιπροσώπευε αξία εμπορευμάτων που οι εφεσείοντες παρέδωσαν στους εφεσίβλητους.

10

15

Στ. Κιττής, για τους εφεσείοντες.

N. Ιωάννου (κα) για τους εφεσίβλητους.

Cur. adv. vult.

ΔΗΜΗΤΡΙΑΔΗΣ, Δ: Την απόφαση του Δικαστηρίου θα δώσει ο Δικαστής Ι. Πογιατζής.

20

ΠΟΓΙΑΤΖΗΣ, Δ: Με την έφεση αυτή οι εφεσείοντες (που στη συνέχεια θα αναφέρονται ως η Αγροτέχνικα) προσβάλλουν την απόφαση του Επαρχιακού Δικαστηρίου Λευκωσίας, που εκδόθηκε στην αγωγή αρ.1364/83 στις 19/10/1988, με την οποία απορρίφθηκε απαίτηση τους εναντίον των εφεσίβλητων (που στη συνέχεια θα αναφέρονται ως η CYEMS), για ποσό £25.906,820 μίλς που αντιπροσώπευε αξία εμπορευμάτων που, ομολογουμένως, η Αγροτέχνικα παρέδωσε στη CYEMS. Με την ίδια απόφαση του το Δικαστήριο απέρριψε ανταπίτηση της CYEMS εναντίον της Αγροτέχνικα για ποσό £3.911,450 μίλς που αντιπροσώπευε, σύμφωνα με τη CYEMS, υπόλοιπο αμοιβής για εργασία που εκτελέστηκε και για υπηρεσίες που προ-

25

30

σφέρθηκαν από τη CYEMS προς την Αγροτέχνικα ή άλλες
 συνεργατικές εταιρείες, κατ'εντολή ή με την εγγύηση της
 Αγροτέχνικα. Η CYEMS δεν εφείβηλε το μέρος της προ-
 5 ωτόδικης απόφασης με το οποίο απορρίφθηκε η πιο πάνω
 ανταπαίτηση της.

Ο Κυριάκος Λούκα, σ' όλους τους ουσιώδεις χρόνους,
 ήταν ο Γραμματέας και Γενικός Διευθυντής τεσσάρων συ-
 νεργατικών εταιρειών, δηλαδή, ΣΟΓΕΚ Λτδ, CO-OP
 GRAPHIC ARTS LTD, Γεωτέχνικα Λτδ και Αγροτέχνικα,
 10 οι οποίες συστεγάζονταν. Σε κάποιο στάδιο, μέσα στο
 1981, υπήρξε αλλαγή στη διεύθυνση των πιο πάνω συνε-
 ργατικών εταιρειών, προφανώς λόγω των σοβαρών οικονο-
 μικών δυσχερειών του συνεργατικού κινήματος και ο
 κ.Λούκα αντικαταστάθηκε. Όπως προέκυψε στη διάρκεια
 15 της ακροαματικής διαδικασίας, η CYEMS παραδέχεται
 ότι στη διάρκεια των ετών 1979 και 1980 παρέλαβε από
 την Αγροτέχνικα γεωργικά μηχανήματα συνολικής συμ-
 φωνηθείσης αξίας £30.906.820 μίλς, έναντι των οποίων
 πλήρωσε στις 12/4/1979 £5.000. Για τα μηχανήματα αυτά η
 20 Αγροτέχνικα είχε εκδώσει τιμολόγια τα οποία υπέγραψε η
 CYEMS κατά την παραλαβή των εμπορευμάτων. Το υπό-
 λοιπο της αξίας τους, ανερχόμενο σε £25.906.820 μίλς,
 αποτελεί το αντικείμενο της επίδικης απαίτησης της
 Αγροτέχνικα. Το ποσό αυτό εμφανίζεται πάντοτε στα λο-
 25 γιστικά βιβλία της Αγροτέχνικα ως χρεωστικό υπόλοιπο
 προς αυτή από τη CYEMS, ενώ στα λογιστικά βιβλία της
 CYEMS εμφανίζεται πάντοτε ως πιστωτικό υπόλοιπο
 προς όφελος της Αγροτέχνικα. Είναι επίσης παραδεχτό
 ότι στις 14/2/1983, με το Τεκμήριο 8, η CYEMS ζήτησε
 30 γραπτώς από την Αγροτέχνικα να βεβαιώσει ότι το εν
 λόγω ποσό των £25.906,820 μίλς οφείλεται πράγματι από
 τη CYEMS στην Αγροτέχνικα και να επιστρέψει το εν
 λόγω έγγραφο στη CYEMS. Η Αγροτέχνικα, αφού συμφώ-
 νησε με το περιεχόμενο του Τεκμ.8, το υπέγραψε και το
 35 επέστρεψε στη CYEMS. Με το Τεκμ.9, ημερομηνίας 6/5/
 1980, η CYEMS είχε βεβαιώσει γραπτώς προς τους Λογι-
 στές Arthur Young & Company, οι οποίοι είχαν ενωρίτερα
 διοριστεί από τον Υπουργό Εμπορίου για να διεξάγουν
 έρευνα σε αριθμό Συνεργατικών Εταιρειών, περιλαμβανο-

μένης της Αγροτέχνικα, ότι κατά την 31/12/1979 όφειλε στην Αγροτέχνικα £20.335.310 μίλς. Δεν υπήρξε ισχυρισμός ότι η CYEMS όφειλε καθ'οιονδήποτε χρόνο στην Αγροτέχνικα οποιοδήποτε ποσό αναφορικά με συναλλαγή άλλη από την παράδοση των εν λόγω μηχανημάτων. 5

Θα μπορούσε εύλογα να λεχθεί ότι τα πιο πάνω παραδεχτά γεγονότα, από μόνα τους, αποδεικνύουν την απαίτηση της Αγροτέχνικα εναντίον της CYEMS, εν όψει και του γεγονότος ότι η CYEMS, ομολογουμένως, δεν κατέβαλε οποιοδήποτε άλλο ποσό στην Αγροτέχνικα. Αρνείται, 10 εντούτοις, η CYEMS ότι οφείλει στην Αγροτέχνικα οποιοδήποτε ποσό, γιατί ισχυρίζεται ότι δικαιούται να αφαιρέσει το εν λόγω ποσό από μεγαλύτερο χρέος που οφείλεται σ'αυτήν αλληλεγγύως από τις τέσσερις πιο πάνω συνεργατικές εταιρείες οι οποίες αποτελούσαν, κατά τον ισχυρισμό της, ενιαίο συγκρότημα, για τις εργασίες ηλεκτρολογικής φύσεως που ισχυρίζεται ότι εκτέλεσε στην περίοδο 1978 - 1981 κατόπιν εντολής του εν λόγω Κυριάκου Λούκα, για λογαριασμό και προς όφελος είτε όλων των εταιρειών είτε μερικών από αυτές με την εγγύηση, όμως, 15 του συγκροτήματος των τεσσάρων εταιρειών. Όπως δε προκύπτει από το Τεκμ. 11, ημερομηνίας 19/8/1980, η Γεωτέχνικα Λτδ παραδέχεται ότι η αξία των εν λόγω εργασιών της CYEMS κατά την ημερομηνία εκείνη ανερχόταν τουλάχιστον στο ποσό £25.935,310 μίλς. Προκύπτει επί- 25 σης ότι οι εν λόγω εργασίες είχαν παρασχεθεί για λογαριασμό και με χρέωση της Γεωτέχνικα Λτδ. Το Τεκμ. 11 είναι επιστολή της Γεωτέχνικα προς τη CYEMS, υπογραμμένη από τον εν λόγω Κυριάκο Λούκα, η οποία έχει ως 30 ακολούθως:

"Παρεκλήθημεν υπό της Εταιρείας ΑΓΡΟΤΕΧΝΙΚΑ ΛΤΔ όπως κατά την αποπληρωμήν του χρέους μας προς υμάς, κατακρατήσωμεν ποσόν ύψους £25,935.310 μίλς το οποίον να εμβάσωμεν προς την ΑΓΡΟΤΕΧΝΙΚΑ ΛΤΔ καθ' ότι το ανωτέρω ποσόν αποτελεί χρεωστικόν υπόλοιπον του λογαριασμού σας προς αυτήν. Παρακαλείσθε δε όπως δώσετε την συγκατάθεσιν σας."

5 Η CYEMS έδωσε γραπτώς τη συγκατάθεση που της ζητήθηκε πάνω στο ίδιο το Τεκμ. 11 το οποίο επέστρεψε στη Γεωτέχνικα Λτδ. Το Τεκμ.11 δε βρέθηκε στα βιβλία ή στην κατοχή της Γεωτέχνικα από τον εκκαθαριστή της. Ούτε βρέθηκε οποιαδήποτε λογιστική πράξη που να έγινε στα βιβλία της Γεωτέχνικα ή της Αγροτέχνικα ως αποτέλεσμα του τεκμηρίου αυτού.

10 Η εκδοχή της CYEMS, όπως προκύπτει από το δικόγραφο της Υπεράσπισης και Ανταπαίτησής της, το οποίο προκαθορίζει, κατά τρόπο δεσμευτικό, τα επίδικα θέματα σχετικά με τα οποία δυνατόν να προσαχθεί μαρτυρία κατά την ακροαματική διαδικασία και αναφορικά με τα οποία το Δικαστήριο οφείλει, ακολούθως, να κάμει τα ευρήματα του, είναι σε συντομία η ακόλουθη.

15 Στην παράγραφο 3 του δικογράφου της, η CYEMS αναφέρει ότι εξετέλεσε τις επίδικες εργασίες της και παρέδωσε διάφορα υλικά στις τέσσερις συνεργατικές εταιρείες, κατόπιν εντολών του Γραμματέα και Γενικού Διευθυντή τους κ. Κυριάκου Λούκα, χωρίς ο τελευταίος να δηλώνει
20 κατά το χρόνο κάθε εντολής, για λογαριασμό ποιίας από τις εν λόγω εταιρείες ενεργούσε. Ακολουθούν οι παράγραφοι 4 και 5 της Υπεράσπισης της CYEMS οι οποίες έχουν ως ακολούθως:

25 "4. Subject to the special terms of each contract, all such contracts for work services and or goods were at all material times expressly and/or impliedly agreed and/or understood to form part of one series of transactions the accounts of which had to be closely related and a final
30 balance of credits and debits on all such contracts struck at the conclusion of the whole series of such transactions in an overall account, which would be due and payable to the Defendant Company be all the aforesaid cooperative societies jointly and severally.

35 5. Alternatively all the aforesaid co-operative societies in or about 1978 and prior to the commencement of the co-operation of the Defendant Company

with them agreed to guarantee the payment of all and every sum due to the Defendant Company from all works carried out, services rendered and goods delivered by the Defendant Company to the above co-operative societies or to any one of them and they guaranteed the payment 5 of the overall account and all sums due and payable to the Defendant Company by the said cooperative societies or any one of them as a result of the aforesaid dealings or transactions."

Σε ελεύθερη μετάφραση, οι παράγραφοι 4 και 5 έχουν 10 ως ακολούθως:

"4. Τηρουμένων των όρων κάθε συμβολαίου, είχε ρητά ή εξυπακουόμενα συμφωνηθεί ότι όλα τα εν λόγω συμβόλαια για εργασία, υπηρεσίες ή αγαθά θα αποτελούν μέρος μιας σειράς δοσοληψιών αναφορικά με τις 15 οποίες θα τηρούνταν αλληλοσχετιζόμενοι λογαριασμοί και το τελικό υπόλοιπο των πιστώσεων και χρεώσεων πάνω σε όλα τα συμβόλαια θα προέκυπτε σε ένα γενικό λογαριασμό, μετά τη συμπλήρωση της εργασίας όλων των συμβολαίων και θα οφειλόταν προς τη CYEMS 20 από όλες τις εν λόγω συνεργατικές εταιρείες αλληλεγγύως.

5. Διαζευκτικά, κατά ή περί το 1978 και πριν την έναρξη της συνεργασίας της CYEMS με τις εν λόγω συνεργατικές εταιρείες, οι τελευταίες συμφώνησαν να εγγυηθούν την πληρωμή όλων των ποσών αναφορικά με 25 όλη την εκτελεσθείσα εργασία και παραδοθέντα αγαθά από τη CYEMS στις εν λόγω συνεργατικές εταιρείες ή σε οποιαδήποτε από αυτές και εγγυήθηκαν την πληρωμή του γενικού λογαριασμού και όλων των 30 ποσών που οι εν λόγω συνεργατικές εταιρείες ή οποιαδήποτε από αυτές θα οφείλουν στη CYEMS ως αποτέλεσμα των εν λόγω δοσοληψιών."

Με το ίδιο δικόγραφο, η CYEMS, ισχυρίζεται ότι, μετά την εκτέλεση της επίδικης εργασίας, η διεύθυνση των 35 εν λόγω συνεργατικών εταιρειών χρέωσε τυπικά τους λο-

γαρασμούς μόνο της Γεωτέχνικά Λτδ και της CO-OP GRAPHIC ARTS LTD χωρίς να συμβουλευτεί τη CYEMS, και ότι η Αγροτέχνικα οφείλει στη CYEMS το εν λόγω ποσό των £32.763,350 μίλς αλληλεγγύως με τις άλλες
5 τρεις συνεργατικές εταιρίες.

Αναφορικά με τα γεωργικά μηχανήματα που η Αγροτέχνικα παράδωσε στη CYEMS, η εκδοχή της CYEMS στην παράγραφο 8 του δικογράφου της, είναι ότι δεν αγόρασε οποιαδήποτε μηχανήματα, αλλά παρέλαβε δυο μηχανήματα συνολικής αξίας £25.906,820 μίλς, τα οποία η Αγροτέχνικα της παρέδωσε έναντι του εν λόγω χρέους της εκ
10 £32.765.350 μίλς.

Στο δικόγραφο της Απάντησης και Υπεράσπισης της Αγροτέχνικα στην Ανταπαίτηση της CYEMS, η Αγροτέχνικα αρνείται όλους τους ισχυρισμούς της CYEMS και
15 ισχυρίζεται ότι η CYEMS ουδέποτε εξετέλεσε οποιαδήποτε εργασία για λογαριασμό της ή κατ' εντολή της ή με την εγγύηση της.

Όταν πριν την καταχώρηση της αγωγής, η νέα διεύθυνση της Αγροτέχνικα ζήτησε από τη CYEMS, στις 31/12/1981, να βεβαιώσει ότι οφείλει στην Αγροτέχνικα το εν λόγω ποσό των £25.906,820 μίλς, η CYEMS απάντησε με επιστολή του δικηγόρου της, ημερομηνίας 5/3/1982, στην οποία προβάλλονται ισχυρισμοί παρόμοιοι με εκείνους
20 του πιο πάνω δικογράφου της, εκτός του ισχυρισμού που εγείρεται στην παράγραφο 5 (ανωτέρω).

Καμιά άλλη από τις τρεις συνεργατικές εταιρίες που αναφέρονται στα δικόγραφα δεν είναι διάδικος στην αγωγή αρ.1364/83 της Αγροτέχνικα εναντίον της CYEMS.
30 Η Αγροτέχνικα τελεί υπό εκκαθάριση με απόφαση του Υπουργικού Συμβουλίου και ο πρώτος μάρτυρας των εναγόντων Κ. Αντωνίου διορίστηκε ως εκκαθαριστής στις 31/10/1985. Η Γεωτέχνικα Λτδ τελεί επίσης υπό εκκαθάριση.

35 Ο κύριος μάρτυρας της CYEMS ήταν ο Γεώργιος Πάρ-

πας, ένας από τους διευθυντές της, ο οποίος είχε προσωπική γνώση των γεγονότων. Μεταξύ άλλων, ισχυρίστηκε ότι το Τεκμ.8 στάλθηκε από τους λογιστές της CYEMS στον ετήσιο συνήθη έλεγχο των βιβλίων τους χωρίς ο ίδιος να το γνωρίζει και, εν πάση περιπτώσει, την ίδια μέρα 5 στάλθηκε επίσης το Τεκμ.7, στο οποίο αναφέρεται ότι κατά τον ίδιο χρόνο οι τέσσερις συνεργατικές εταιρείες είχαν χρεωστικό υπόλοιπο στη CYEMS ανερχόμενο σε £3,911.45 σεντ, το οποίο αποτελεί το αντικείμενο της Ανταπαίτησης, με το οποίο, όμως, η Αγροτέχνικα δεν είχε 10 ποτέ συμφωνήσει. Είπε επίσης ότι η εργασία έγινε στα υπόδτερα ιδιοκτησίας της Γεωτέχνικα, στα Λατσιά, και στον σπαστήρα της Γεωτέχνικα, στο Φαρμακά, ότι οι πληρωμές έναντι γίνονταν πάντοτε με επιταγές της Γεωτέχνικα στο όνομα της οποία εξέδιδαν τα εκάστοτε τιμολόγια 15 τους, ότι ουδέποτε χρέωσαν την Αγροτέχνικα και ουδέποτε ζήτησαν από την Αγροτέχνικα πληρωμή του ποσού. Είπε επίσης ότι ήταν κατόπιν εισήγησης που έγινε σ' αυτούς από τον Κυριάκο Λούκα, στις αρχές 1979, που αποδέχθηκαν να πληρωθούν αντί με μετρητά, με μηχανήματα 20 που θα τους παρέδιδε η Αγροτέχνικα, εφόσο οι πληρωμές της Γεωτέχνικα είχαν σταματήσει.

Αναφορικά με την ουσία της Υπεράσπισης, δηλαδή τη συμφωνία που εγείρεται στις παραγράφους 4 και 5 του δικογράφου της CYEMS (ανωτέρω), ο μάρτυρας δεν ισχυρίστηκε ότι η Αγροτέχνικα παρέσχε οποιαδήποτε εγγύηση 25 για το χρέος της Γεωτέχνικα. Ισχυρίστηκε όμως ότι ο ίδιος γνώριζε, και ο Κυριάκος Λούκα τους επανέλαβε, ότι στα υπόδτερα της Γεωτέχνικα αποθηκεύονταν εμπορεύματα που ανήκαν και στις τέσσερις συνεργατικές εταιρείες, και 30 ότι η αρχική βασική συμφωνία με τον Κυριάκο Λούκα περιλάμβανε όρο σύμφωνα με τον οποίο η CYEMS θα εκτελούσε τις εργασίες που θα της ανέθεταν και μετά τη συμπλήρωση κάθε εργασίας και αφού θα συμφωνούσαν για την τιμή, θα συμφωνούσαν επίσης σε ποιά από τις τέσσερις 35 εταιρείες θα έστελλαν το τιμολόγιο. Με βάση αυτή τη συμφωνία, η CYEMS εξέδιδε σ' όλες τις περιπτώσεις τα τιμολόγια στη Γεωτέχνικα, σύμφωνα με την επί του προκειμένου επιθυμία του Κυριάκου Λούκα ή του λογιστή

των εταιρειών. Αναφορικά με το Τεκμ. 11, ο μάρτυρας αυτός είτε ότι ουδέποτε έγινε οποιαδήποτε πράξη στα βιβλία τους ως αποτέλεσμα της λήψεως του· το τεκμήριο αυτό δεν είχε γι' αυτούς καμιά σημασία εφόσο οι πληρωμές είχαν σταματήσει. Αντεξεταζόμενος, ο μάρτυρας απέρριψε εισήγηση του δικηγόρου της Αγροτέχνικα ότι η συμφωνία, όπως την είχε περιγράψει, ήταν επινόηση μεταγενέστερη για να αποφύγουν πληρωμή του χρέους τους προς την Αγροτέχνικα.

10 Το πρωτόδικο Δικαστήριο φαίνεται να έχει αποδεχτεί την ουσία της υπεράσπισης της CYEMS. Από το όλο κείμενο της απόφασης του προκύπτει πολύ καθαρά ότι οδηγήθηκε στο συμπέρασμα του αυτό, το οποίο η Αγροτέχνικα προσβάλλει με την παρούσα έφεσή της, λόγω της σημασίας που απέδωσε, κατά κύριο λόγο, στο Τεκμ. 11 (ανωτέρω) και, κατά δεύτερο λόγο, στην επιστολή του δικηγόρου της CYEMS, Τεκμ.6, στην οποία έχουμε επίσης αναφερθεί. Είναι πρόδηλο ότι το πρωτόδικο Δικαστήριο, 15 αφ' ενός, χρησιμοποίησε το Τεκμ.11 ως το κατ' εξοχή μέτρο της αξιοπιστίας της εκδοχής της CYEMS και, αφ' 20 ετέρου, θεώρησε ότι αυτό αποτελεί απόδειξη εξόφλησης του χρέους της CYEMS προς τη Γεωτέχνικα.

Συγκεκριμένα, το πρωτόδικο Δικαστήριο αναφέρει στην απόφαση του ότι το Τεκμ. 11 "επιβεβαιώνει παραπέρα και τους ισχυρισμούς της εναγομένης εταιρείας αναφορικά με τη συνεργασία της με τους τέσσερις συνεργατικούς οργανισμούς". Το συμπέρασμα αυτό είναι, κατά τη γνώμη μας, ολότελα λανθασμένο. Η ουσία της εκδοχής της CYEMS είναι ότι, ανεξάρτητα από τον τρόπο με τον 25 οποίο γινόταν η καταχώρηση στα βιβλία τους των μεταξύ τους συναλλαγών, η ουσία των πραγμάτων είναι ότι, με βάση την αρχική προφορική συμφωνία του 1978 μεταξύ της CYEMS και του Κυριάκου Λούκια, εκ μέρους και των 30 τεσσάρων συνεργατικών εταιρειών, η καθεμιά από αυτές είχε υποχρέωση να καταβάλει στη CYEMS ολόκληρο το ποσό της αμοιβής της για όλες τις εργασίες της είτε στα υπόστεγα των Λατσιών είτε στο σπαστήρα του Φαρμακά και ότι σε εκτέλεση της συμφωνίας εκείνης, η Αγροτέχνικα 35 παρέδωσε τα επίδικα μηχανήματα στη CYEMS, αντί με-

τρητών, έναντι της οφειλής της. Αν έτσι έχουν τα πράγμα-
 τα, διερωτούμαστε γιατί χρειαζόταν να ληφθεί με το
 Τεκμ.11 η προηγούμενη συγκατάθεση της CYEMS στη διε-
 υθέρτηση που αναφέρεται στο τεκμήριο αυτό και η οποία
 αναφέρεται αποκλειστικά σε υποχρεώσεις και δικαιώματα 5
 που είχαν ήδη δεσμευτικά καθοριστεί μεταξύ όλων των
 συμβαλλομένων εταιρειών με τη συμφωνία του 1978. Το
 Τεκμ. 11, κατά τη γνώμη μας, όχι μόνο δεν επιβεβαιώνει
 την εκδοχή της CYEMS, αλλά, τουναντίον, δεν φαίνεται
 να συνάδει με αυτή, στην απουσία οποιασδήποτε εξήγησης 10
 επί του προκειμένου. Επισημαίνουμε επίσης το γεγονός
 ότι στο Τεκμ.11 αναφέρεται ρητά ότι το επίδικο ποσό
 £25.935.310 μίλς αποτελεί χρεωστικό υπόλοιπο του λογα-
 ριασμού της CYEMS προς την Αγροτέχνικα.

Η σημασία την οποία το πρωτόδικο Δικαστήριο απέ- 15
 δωσε στο Τεκμ.11 αντικατοπτρίζεται και στο ακόλουθο
 απόσπασμα από την απόφαση του στη σ.71 των παρκτι-
 κών:

"Η συμφωνία που περιέχεται στο τεκμ.11 αποτελεί
 κατά τη γνώμη μας εξόφληση του λογαριασμού της ενα- 20
 γομένης εταιρείας προς την Αγροτέχνικα, του ποσού
 δηλαδή που απαιτείται στην παρούσα αγωγή. Αν χρειά-
 ζεται αυθεντία πάνω στο ζήτημα αυτό, παραπέμπουμε
 στο βιβλίο Chitty on Contracts (General Principles) 24η,
 έκδοση, παραγρ.1289) όπου αναφέρονται τα εξής, σε 25
 μετάφραση:

'Αν ο πιστωτής καλέσει τον οφειλέτη να πληρώ-
 σει την οφειλή σε τρίτο πρόσωπο, η πληρωμή αυτή
 ισοδυναμεί με άμεση πληρωμή στον πιστωτή, και
 αποτελεί πλήρη ικανοποίηση του χρέους.' 30

Η εναγόμενη εταιρεία ενήργησε με βάση τη συμφω-
 νία του τεκμ.11 και δεν ζήτησε πληρωμή από τις τέσσε-
 ρις εταιρείες, ή ξεχωριστά από την κάθε μία, του ποσού
 που οφείλεται σε αυτή, και που δεν αμφισβητείται. Γι'
 αυτό το λόγο η Αγροτέχνικα κωλύεται από του να 35
 απαιτεί από την εναγόμενη εταιρεία μετά την υπογραφή

του τεκμ.11....."

Το συμπέρασμα του Δικαστηρίου ότι η συμφωνία που περιέχεται στο Τεκμ.11 αποτελεί εξόφληση της επίδικης απαίτησης της Αγροτέχνικα από τη CYEMS, είναι, κατά
 5 τη δική μας εκτίμηση, λανθασμένο και απαράδεκτο. Πρώτα απ'όλα, είναι αντίθετο με τους ισχυρισμούς της CYEMS στο δικόγραφο της Υπεράσπισής της. Αν δεχτούμε ως ορθή την εκδοχή της CYEMS, ότι, δηλαδή, η εμφάνιση στα βιβλία της Αγροτέχνικα και της CYEMS της συ-
 10 ναλλαγής της παράδοσης των μηχανημάτων από την Αγροτέχνικα στη CYEMS ως αγοράς των μηχανημάτων από τη CYEMS επί πιστώσει, ήταν τυπική, χωρίς ουσιαστικό περιεχόμενο, και δεν αντικατοπτρίζει την πραγματικότητα και τη μεταξύ τους συμφωνία, θα πρέπει να συμπε-
 15 ράνουμε ότι ουδέποτε η CYEMS είχε οποιοδήποτε χρέος προς την Αγροτέχνικα και, επομένως, δεν εγείρεται θέμα εξόφλησης ανύπαρκτου χρέους. Το επίδικο συμπέρασμα του πρωτόδικου Δικαστηρίου προϋποθέτει ότι, για την περίοδο μεταξύ της παράδοσης των μηχανημάτων και της
 20 ημερομηνίας του Τεκμ.11 (19/8/1980), η CYEMS χρωστούσε όχι μόνο τυπικά αλλά και ουσιαστικά την αξία των μηχανημάτων στην Αγροτέχνικα, την οποία θα εξακολουθούσε να χρωστούσε αν δε συνέβαινε η πράξη που περιέχεται στο Τεκμ.11. Λανθασμένο είναι και το συμπέ-
 25 ρασμα του πρωτόδικου Δικαστηρίου ότι το Τεκμ.11 μπορεί να αποτελέσει τη βάση του estoppel, κάτι που εν πάση περιπτώσει, δεν εγείρεται καθόλου στα δικόγραφα.

Η εφαρμογή στα γεγονότα της παρούσας υπόθεσης, από το πρωτόδικο Δικαστήριο, της νομικής αρχής που
 30 διατυπώνεται στο απόσπασμα από το βιβλίο Chitty on Contract, General Principles, 24η έκδοση, στην παράγραφο 1289, το οποίο παραθέτει στην απόφασή του, είναι επίσης λανθασμένη. Σύμφωνα με την εν λόγω αρχή, μόνο η πραγματική πληρωμή της οφειλής από τον οφειλέτη προς τον
 35 αντιπρόσωπο του πιστωτή, η οποία γίνεται κατόπιν εντολής του πιστωτή προς τον οφειλέτη του, ισοδυναμεί με άμεση πληρωμή στον ίδιο τον πιστωτή. Στην παρούσα υπόθεση η CYEMS καμιά σημασία δεν έδωσε, σύμφωνα με

τη μαρτυρία του Διευθυντή της, στο Τεκμ.11 και καμιά από τις τρεις εμπλεκόμενες εταιρείες, τη CYEMS, την Αγροτέχνικα και τη Γεωτέχνικα, δεν προέβη σε οποιαδήποτε πράξη ή καταχώρηση στα βιβλία της ως αποτέλεσμα του τεκμηρίου αυτού. Τουναντίον μεταγενέστερα του Τεκμ.11, στις 14/2/1983, η CYEMS αναγνώρισε γραπτώς το επίδικο χρέος της με το Τεκμ.8 στο οποίο έχουμε ήδη αναφερθεί.

Η επιστολή του δικηγόρου της CYEMS, Τεκμ.6 (ανωτέρω), αποτέλεσε, επίσης, μέτρο κρίσης της αξιοπιστίας της εκδοχής της CYEMS από το πρωτόδικο Δικαστήριο. Επειδή, όπως έχουμε ήδη αναφέρει, ο δικηγόρος της Αγροτέχνικα, αμφισβητώντας την εκδοχή της CYEMS και την αξιοπιστία του διευθυντή της, μάρτυρα Γεώργιου Πάρπα, υπέβαλε σ' αυτόν, στη διάρκεια της αντεξέτασης του, οι ισχυρισμοί του ήταν μεταγενέστερο δημιούργημα για ν' αποφύγει πληρωμή του χρέους της CYEMS προς την Αγροτέχνικα, το πρωτόδικο Δικαστήριο, αιτιολόγησε την αποδοχή της εκδοχής της CYEMS ως αξιόπιστης, λέγοντας ότι το Τεκμ.6 ανατρέπει την εν λόγω εισήγηση του δικηγόρου της Αγροτέχνικα. Διαφωνούμε με τον τρόπο που το πρωτόδικο Δικαστήριο αξιολόγησε το Τεκμ.6 το οποίο φέρει ημερομηνία 5/3/1982, δηλαδή, πολύ μεταγενέστερη του χρόνου της επίδικης παράδοσης των μηχανημάτων, παραγνωρίζοντας επί του προκειμένου το γεγονός ότι, όταν στάλθηκε η εν λόγω επιστολή, ο μεν Κυριάκος Λούκα είχε προ πολλού αντικατασταθεί, είχε δε καταστεί φανερό στη CYEMS ότι, λόγω των μεγάλων οικονομικών δυσχερειών του συνεργατικού κινήματος, η πληρωμή του χρέους της Γεωτέχνικα προς αυτή κατέστη πολύ ακροσφαλής. Είναι φανερό ότι, υπό τας περιστάσεις, το Τεκμ.6 δεν έχει τη σημασία την οποία απέδωσε σ' αυτό το πρωτόδικο Δικαστήριο.

Από όσα είπαμε πιο πάνω προκύπτει ότι η αποδοχή της μαρτυρίας του Γεώργιου Πάρπα και της εκδοχής της CYEMS ως αξιόπιστης, ήταν αποτέλεσμα πλάνης του πρωτόδικου Δικαστηρίου αναφορικά με τη σημασία και την αποδεικτική αξία των Τεκμ.11 και 6. Έπεται ότι η

απόφαση του πρωτόδικου Δικαστηρίου με την οποία απορρίφθηκε η απαίτηση της Αγροτέχνικα με έξοδα εις βάρος της, πρέπει να ακυρωθεί.

- 5 Στο στάδιο αυτό μας είχε απασχολήσει κατά πόσο ενδείκνυται να προχωρήσουμε στην έκδοση απόφασης υπέρ της Αγροτέχνικα και εναντίον της CYEMS για το απαιτούμενο ποσό ή να διατάξουμε την επανεκδίκαση της αγωγής. Καταλήξαμε στο συμπέρασμα ότι ενδείκνυται η έκδοση διαταγής για την επανεκδίκαση της αγωγής από το
- 10 Επαρχιακό Δικαστήριο στη σύνθεση του οποίου να μην μετέχει δικαστής που μετείχε στη σύνθεση του Δικαστηρίου που εξέδωσε την απόφαση που προσβάλλεται με την παρούσα έφεση. Επειδή ο λόγος ακύρωσης της πρωτόδικης απόφασης είναι ο παραμερισμός του συμπεράσματος
- 15 του πρωτόδικου Δικαστηρίου αναφορικά με την αξιοπιστία της προσαχθείσας μαρτυρίας λόγω της πεπλανημένης αιτιολογίας του, το μόνο Δικαστήριο το οποίο ενδείκνυται να αποφανθεί εκ νέου επί του θέματος αυτού είναι το Δικαστήριο που θα έχει την ευκαιρία να δει και να ακούσει
- 20 τους μάρτυρες όταν θα καταθέτουν ενώπιον του και όχι το Εφετείο. Πιστεύουμε ότι έχει εφαρμογή στην παρούσα υπόθεση η πρόνοια του άρθρου 25(3) του περί Δικαστηρίων Νόμου αρ.14/60 και εκδίδουμε, ως εκ τούτου, διαταγή για την επανεκδίκαση της αγωγής αρ.1364/83 αναφορικά με την απαίτηση των εφεσειόντων εναντίον των
- 25 εφεσιβλήτων.

- Εν όψει των ανωτέρω, η έφεση επιτυγχάνει. Το υπό έφεση μέρος της πρωτόδικης απόφασης ακυρώνεται. Διατάσσεται η επανεκδίκαση της αγωγής υπό τους όρους που
- 30 έχουμε αναφέρει πιο πάνω. Οι εφεσιβλήτοι να καταβάλουν το έξοδα της έφεσης στους εφεσειόντες. Τα έξοδα της αγωγής μέχρι και την έκδοση της ακυρωθείσας πρωτόδικης απόφασης να ακολουθήσουν το αποτέλεσμα της νέας δίκης.

*Η έφεση επιτρέπεται με έξοδα.
Διαταγή για επανεκδίκαση.*